

جلسه سوم - انتخاب زندگی شغلی

انتخاب زندگی شغلی

همان طور که در قسمت های قبلی توضیح داده شد، هر فردی خواسته یا ناخواسته و آگاهانه یا ناآگاهانه بنا به شرایط محیطی و ویژگی ها و نیازهای شخصی خود در سن خاصی وارد زندگی شغلی می شود. دوره ای که از نظر زمانی بیشتر عمر در آن سپری خواهد شد و از نظر تأثیر بر سایر شئون زندگی اهمیت ویژه ای دارد و به قوت می توان گفت این انتخاب در سرنوشت و خوشبختی و سعادت دنیوی و اخروی انسان تأثیر بسزایی دارد. لذا جا دارد با حساسیت بیشتری به آن پرداخته شود.

اغلب جوانان زندگی شغلی خود را پس از پایان تحصیلات متوسطه و دانشگاهی شروع می کنند و احتیاج دارند در انتخاب صحیح شغل و نوع زندگی شغلی خود راهنمایی و هدایت شوند.

هر جوانی باید نسبت به ویژگی ها، اهداف، علایق و ضعف و قدرت خود به

صورت واقعی، شفاف و واضح اطلاع داشته باشد تا بتواند در کنار ویژگی ها، الزامات و شرایط مختلف انواع زندگی شغلی، انتخابی صحیح و به موقع داشته باشد تا خدای ناکرده با انتخاب غلط زندگی شغلی خود، یک عمر زجر و ناراحتی نکشد چون تغییر شغل و زندگی شغلی به راحتی و به سرعت امکان پذیر نیست.

تا اینجا توضیح دادیم که منظور از زندگی شغلی چیست، چند نوع زندگی شغلی وجود دارد، هر یک از آنها چه ویژگی ها، شرایط و الزام هایی دارند و اهمیت و جایگاه آنها در زندگی انسان چیست و گفتیم که آثار و تبعات منفی انتخاب غلط نوع زندگی شغلی در خوشبختی و سعادت و اساساً بر کلیه شئون زندگی بشر تا چه اندازه گسترده است.

نکته مهمی که اکنون به آن می پردازیم این است که:

امروزه بسیاری از مفاهیم کلی مثل دولت، سازمان، رقابت و بازار تغییر اساسی کرده و به تبع آن تغییرات چشمگیری در زندگی شغلی و مرزها و تعاریف آنها ایجاد شده است، به طوری که اساساً امنیت شغلی زندگی «استخدامی» زیر سوال رفته است. در حال حاضر نه تنها امنیت شغلی افرادی که در استخدام سازمانی هستند بیشتر از خوداشتغالی و زندگی کارآفرینانه نیست بلکه

شاید خطرپذیری آنها بیشتر از خطرپذیری یک کارآفرین باشد. امروزه حتی کسانی که می خواهند به استخدام سازمانی درآیند و یا در شغل خود باقی بمانند باید خلاق باشند و بتوانند هر روز حرف نو و حرکتی تازه در کار خود ارائه دهند. در غیر این صورت کار خود را از دست می دهند. امروزه بسیاری از دولت ها مشغول کوچک سازی و تحویل امور به بخش خصوصی هستند و به همین جهت گفته شده است که شالوده کار که در عصر صنعتی

«استخدام» بود تغییر کرده و

عصر حاضر که عصر فراصنعتی است مبتنی بر شالوده کاری، «کارآفرینی» است.

بنابراین می توان گفت که در عصر حاضر «کارآفرینی» یک ضرورت است نه یک انتخاب. به عبارت دیگر، جوانان این دوره مجبورند زندگی کارآفرینانه را انتخاب کنند و آنهایی که این جبر تاریخی را نپذیرند باید به سختی زندگی کنند.

یک سوال کلیدی

آیا ابتدا باید شغل را انتخاب کرد یا زندگی شغلی را؟

ممکن است برای عده‌ای از خوانندگان این سوال پیش آمده باشد که اول باید حرفه یا تخصص و زمینه کاری را انتخاب کرد و بعد نوع زندگی شغلی را یا برعکس ابتدا باید نوع زندگی یعنی خوداشتغالی، استخدام یا کارآفرینی را انتخاب کرد و سپس حرفه خود را تعیین نمود.

پاسخ به این سوال مانند بسیاری از پاسخی است که باید در زندگی روزمره و واقعی به مسائل و مشکلات بدهیم. یعنی نباید به دنبال یک پاسخ ثابت و قطعی باشیم که در همه موارد به صورت کاملاً صحیح، صدق کند. در واقع باید گفت بستگی به عوامل مختلفی مثل نوع شغل، قوانین و مقررات و عرف جامعه دارد.

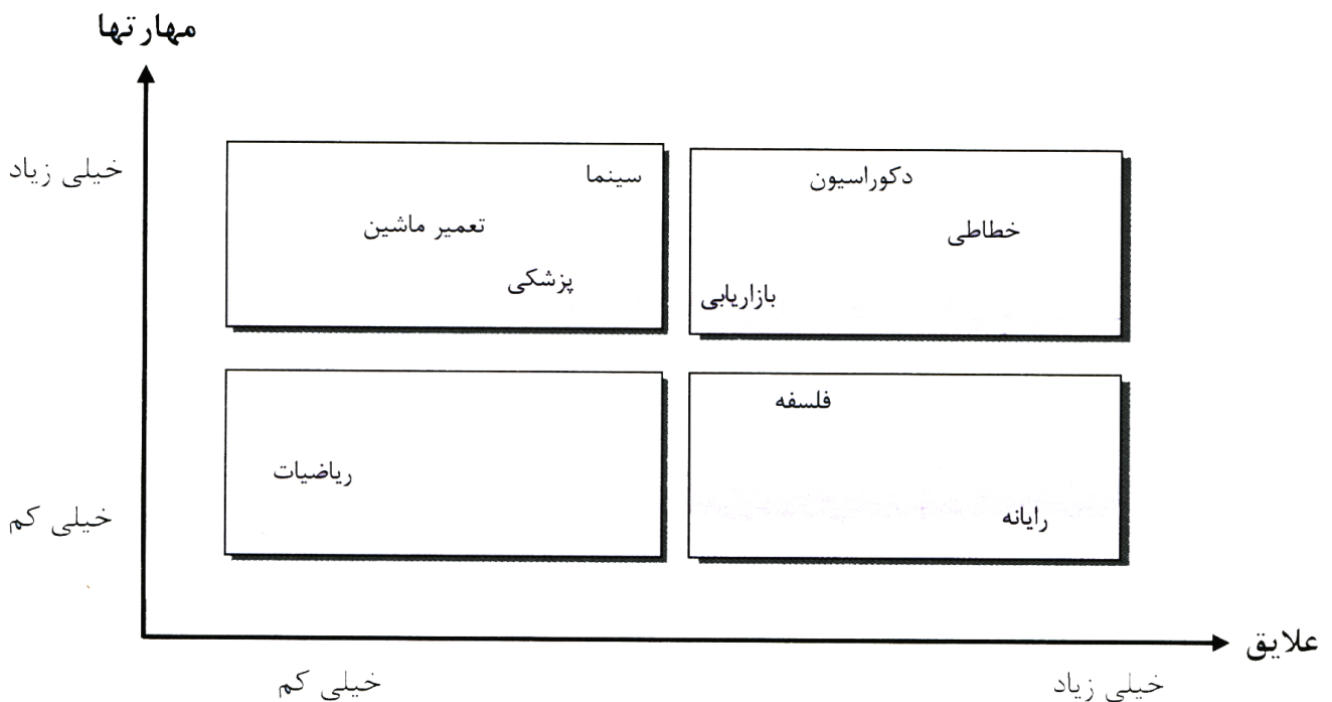
بعضی از تخصص‌ها را فقط می‌توان در قالب زندگی استخدامی به شغل تبدیل کرد مثلاً کسی که در مورد انرژی اتمی تخصص دارد به جز استخدام در سازمان‌ها و نهادهای دولتی راه دیگری ندارد؛ چرا که قوانین و عرف جامعه چنین اجازه‌ای را به او نمی‌دهد که از تخصص خود در بازار آزاد استفاده نماید. از طرف دیگر بسیاری از افراد ممکن است به طور همزمان به انتخاب شغل و نوع زندگی شغلی فکر کنند و یا در بعضی از مواقع ابتدا شغل و زمینه کاری انتخاب شود و سپس نوع زندگی شغلی؛ البته برعکس آن نیز بسیار دیده شده است. اما آن چه که اهمیت دارد این است که حتماً باید در مورد نوع زندگی شغلی خود در همان مراحل اول به صورت آگاهانه و مستدل فکر کنیم. حتی اگر بدون استدلال و ناخواسته وارد شغل و زندگی شغلی خاصی شده‌ایم همواره باید در مورد آن فکر کرده و به یک پاسخ روشن و مستدل برسیم که آیا شغل و نوع زندگی فعلی برای من مناسب هست یا خیر؟

به عبارت دیگر باید سعی کنیم تا دیر نشده شغل و زندگی مناسب خود را شناسایی نماییم. باید بدانیم که شرایط روز از نظر رقابت و قواعد بازی، مثل سابق نیست که کسی بگوید:

"۱۵ سال طول کشید تا متوجه شوم در کار نویسندگی استعداد ندارم اما آن قدر مشهور شده بودم که نتوانستم آن را ترک کنم."

یکی از ابزارهایی که می‌تواند در انتخاب شغل صحیح مورد استفاده قرار گیرد جدول ترکیب علایق و مهارت‌ها است. تهیه این جدول به شما کمک می‌کند تا مهارت‌ها و علایق خود را در کنار هم و به صورت واضح، تفکیک شده و درجه بندی شده تحلیل نمایید و از طریق آن شمایل روشن تری از وضعیت خود را به تصویر بکشید.

همان طور که در نمایه ۱-۱ ملاحظه می‌کنید علایق و مهارت‌ها را بین محورهای افقی و عمودی، به صورت درجه بندی شده از کم تا زیاد قرار می‌دهیم تا در آخر بتوانیم تشخیص دهیم در کدامیک از علایق بیشترین مهارت یا در کدامیک از مهارت‌ها بیشترین علاقه وجود دارد. بدینوسیله مهارتی را که بیشترین علاقه را به آن داریم انتخاب و از مهارتی که کمترین علاقه را به آن داریم اجتناب می‌کنیم. یا می‌توانیم در مورد چیزهایی که زیاد علاقه مند هستیم، مهارت بیشتری را کسب کنیم تا بتواند به عنوان بهترین گزینه انتخاب شود.

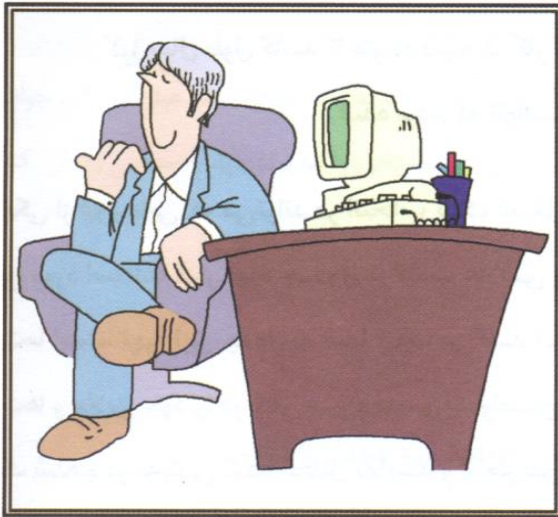

نمایه ۱-۲: توزیع مشاغل برحسب علایق و مهارت‌ها

نمایه ۱-۱: درجه بندی علایق و مهارت‌ها

بعنوان مثال نمایه ۱-۲ برای فردی تهیه شده که اولویت بندی علایق و مهارت‌هایش به ترتیب جدول ۱-۲ است:

مهارت	علایق
خیلی کم	رایانه
زیاد	خطاطی
خیلی زیاد	دکوراسیون
کم	فلسفه
متوسط	بازاریابی
خیلی زیاد	سینما
متوسط	پزشکی
زیاد	تعمیر ماشین
خیلی کم	ریاضیات
خیلی زیاد	تدریس

افزایش علاقه

جدول ۱-۲: مثال جدول ترکیب علایق و مهارت‌ها

براساس نمایه ۱-۲ پیشنهاد می شود این شخص مشاغلی را در رابطه با خطاطی و دکوراسیون انتخاب نماید و چنانچه در مورد رایانه آموزش بیشتری ببیند و مهارت‌های لازم را کسب نماید می تواند گزینه بعدی او کارهایی در رابطه با رایانه باشد. اگر مهارت او در رایانه به سطح خیلی زیاد برسد، می توان گفت بهترین شغل برای او رایانه است.

دسته بندی مشاغل براساس علایق

اخیراً روانشناسان به دسته بندی مشاغل براساس عوامل گوناگون از جمله علایق توجه کرده اند و شما می توانید براساس این دسته بندی ها شغل یا زندگی شغلی خود را بهتر انتخاب کنید به عنوان نمونه استرناک تمام مشاغل را در هفت گروه عمده زیر تقسیم بندی کرده است.

۱. شغل های مرتبط با علوم زیستی
۲. شغل های مرتبط با علوم فیزیکی
۳. شغل های مرتبط با امور فنی
۴. شغل های مرتبط با خدمات رفاهی
۵. شغل های مرتبط با تجارت کوچک
۶. شغل های مرتبط با تجارت بزرگ
۷. شغل های مرتبط با امور ادبی

روانشناس دیگری به نام هات مشاغل را از نظر اقتصادی به شرح ذیل تقسیم کرده است:

۱. سیاسی
۲. حرفه ای
۳. تجاری
۴. تفریحی
۵. کشاورزی
۶. کارهای دستی
۷. نظامی
۸. رفاهی

کودر هم از جمله روانشناسان معروفی است که در زمینه سنجش علایق کار کرده و با ارائه «ترجیح سنج کودر» علایق را به ده گروه به شرح ذیل تقسیم کرده است:

۱. رغبت مکانیکی: افرادی که تمایل دارند با وسایل و ابزارهای مکانیکی کار کنند مانند تعمیرکاران اتومبیل، ساعت سازان و مهندسان
۲. رغبت محاسباتی: افرادی که علاقه مندند با آمار و ارقام کار کنند مانند حسابداران و بانکداران
۳. رغبت علمی: کسانی که علاقه مند به کشف نظریه علمی هستند مانند شیمی دانان و زیست شناسان که در مراکز تحقیقاتی کار می کنند.

۴. رغبت هنری: کسانی که به فعالیت های هنری و خلاقیت توجه دارند مانند نقاشان و مجسمه سازان
۵. رغبت ارتباطی: افرادی که می خواهند بامردم در تماس باشند مانند هنرپیشه ها، خبرنگاران و روزنامه نگاران
۶. رغبت به فضای باز: افرادی که ترجیح می دهند در محیط بسته و محدود نباشند مانند جنگلبانان، طبیعی دانان، زمین شناسان و کشاورزان
۷. رغبت ادبی: کسانی که به نوشتن، خواندن و تألیف می پردازند مانند تاریخ نویسان، نویسندگان و شاعران.
۸. رغبت موسیقی: کسانی که به نواختن آلات موسیقی علاقه مند هستند مانند موسیقی دانان و خوانندگان
۹. رغبت خدمات اجتماعی: گروهی که علاقه مندند به مردم نیازمند کمک کنند مانند پرستاران، مددکاران اجتماعی و مشاوران.
۱۰. رغبت به کار دفتری: کسانی که به کارهای دقیق و با نظم و ترتیب علاقه مندند مانند دفترداران و منشی ها.